

в жодному разі не зобов'язані ним користуватися, – у цьому і полягає суть права[7]. порушувати питання про право на смерть, адже останнє не потребує додаткової аргументації, "зайвої" рефлексії або навіть дискусії, оскільки "право на смерть" не є проблемою, воно з необхідністю впливає з права на життя. Очевидно, право – це те, чим людина може користуватися, але може і відмовитися, бо саме тому, що людина може відмовитись, – це і є право; в іншому випадку мова йтиме не про право, а про обов'язок.

Підсумовуючи, варто все ж визнати, що проблема евтаназії – насамперед проблема етична, і від її розв'язання залежить доля багатьох безнадійно хворих людей, які останні роки перебувають у лікарнях, фізичний стан яких діагностується як проміжний – між життям та смертю, а психічний стан – безпорадність, стан глибокого відчаю; ці люди позбавлені вибору, вони законом приречені на повільну і болісну смерть, однак це суперечить загальним принципам права – справедливості та гуманності.

Література:

1. В Нидерландах разрешена эвтаназия [Електронний ресурс] / Режим доступу // http://www.ro1.ru/news/med/news/02/04/01_008.htm
2. Конституція України (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222-ІУ). – К., 2006.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – С. 26.
4. Цивільний кодекс України. – К., 2003. – 384 с.
5. Маніфест евтаназії // The Humanist. – 1974. – трав.
6. Добко Т. Евтаназія – дефіцит любові // День. – 2001. – № 68. – <http://www.day.kiev.ua/>
7. Малиновский А. Имеет ли человек право на смерть? // Российская юстиция. – 2002. – № 8. – С. 54-55.

УДК 347:341.231.14(043.2)

Магльована І.І.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Серед однієї із найбільш актуальних і гострих біоетичних проблем, що хвилюють сьогодні світову громадськість, і в першу чергу європейську, є проблема "сурогатного материнства". Для європейців як представників континенту, який переживає демографічну кризу і де спостерігається негативний приріст корінного населення, особливо в північних, західних та центральних районах, "сурогатне материнство" як одна з найбільш ефективних з репродуктивних технологій дозволяє вирішити проблему, пов'язану із продовженням роду, збереженням та відновленням людського генофонду. Як нова біоетична проблема сурогатне материнство порушує низку питань правового характеру, в першу чергу цивільно-правових, які вимагають їх нагального розв'язання і належного законодавчого врегулювання. І хоча доки що в деяких країнах Європи (зокрема, у Франції, в Німеччині, Австрії, Норвегії, Швеції) і деяких штатах США (Аризоні, Нью-Джерсі, Мічигані) сурогатне материнство законодавчо заборонене, ширшає коло країн, зокрема, європейських, де сурогатне материнство не заборонене законом (наприклад, Іспанія, Бельгія, Греція) або дозволене з певними застереженнями (наприклад, Нідерланди, Великобританія, Фінляндія, Україна, Росія, Казахстан, Білорусь, де правовідносини щодо репродуктивних технологій, включаючи і сурогатне материнство, врегульовані національними нормативно-правовими актами цих країн. В більшості європейських країн, де законодавцем легалізовано сурогатне материнство, останнє дозволяється тільки в основному на безоплатній основі. При цьому в таких країнах, як правило, не тільки сурогатна мати не одержує винагороди, а й не дозволяється як реклама сурогатного материнства, так і підбір останніх. Українське законодавство дозволяє застосовувати репродуктивні технології, до кола яких законодавець відносить і сурогатне материнство. Однак усі чинні норми, що врегульовують правовідносини у сфері сурогатного материнства, розпорошені по різних нормативно-правовим

актах цивільного, сімейного, адміністративного, кримінального законодавства, носять епізодичний та фрагментарний характер.

В юридичній науці до цього часу немає єдиного розуміння поняття сурогатного материнства. Загальнопоширеним є тлумачення сурогатного материнства як допоміжної репродуктивної технології, при застосуванні якої жінка" (потенційна сурогатна мати) дає добровільну згоду завагітніти, виносити і народити біологічно чужу дитину, яка після народження буде передана на виховання іншим особам – генетичним батькам, які юридично вважатимуться батьками такої дитини, тобто набудуть статусу "соціальних батьків останньої [2, с.11]. Подібне визначення вбачається неточним і таким, що обмежує як суб'єктний склад учасників договірних правовідносин, пов'язаних із сурогатним материнством, так і саме поняття "сурогатної матері". Адже "сурогатна" мати не завжди буває "генетичною" матір'ю, але завжди залишається "біологічною". А "генетичні" батьки далеко не завжди бувають "соціальними" батьками, тобто тими, які юридично оформлені в якості "батьків дитини". Все залежить від законодавства країни, де дозволене сурогатне материнство і визначено коло учасників договору "сурогатного материнства" та його умови.

В документах Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я поняття сурогатного материнства визначають як: договірні відносини між жінкою (гестаційним кур'єром), у якої вагітність настала внаслідок запліднення ооцитами, що належать третій стороні, сперматозоїдами, що належать третій стороні, і майбутніми батьками дитини, народженої сурогатною матір'ю, за умови, що гамети обох чи принаймні одного з двох згаданих батьків використовувалися для запліднення сурогатної матері [3, с.13]. І хоча це визначення охоплює вже більш широке коло правовідносин, пов'язаних із сурогатним материнством, ніж попереднє, оскільки передбачає випадки, коли сурогатна мати може бути і генетичною матір'ю народжуваною нею за договором "сурогатного материнства" дитини, воно теж залишається досить обмеженим.

Відсутність же чіткого і однозначного визначення поняття "сурогатного материнства" на законодавчому рівні створює у цій частині правовий вакуум в цивільному праві, оскільки встановлення правового інституту "сурогатного материнства" при відсутності дефініції останнього створює сприятливі умови для укладення заздалегідь деліктних угод, підґрунтя для виникнення негативних правових наслідків для дитини, яка народжується від сурогатної матері, наприклад, в питаннях спадкоємства, захисту прав дитини, виконання щодо неї обов'язків з боку

"соціальних" батьків[4,с.54].

Дослідження цивільно-правових відносин, пов'язаних із сурогатним материнством, свідчать, що до себе першочергову увагу привертають – договірні та зобов'язальні правовідносини між "соціальними" батьками і "сурогатною" матір'ю.

Національне законодавство України не містить спеціального закону щодо захисту репродуктивних прав людини, а загальні законодавчі нормативні акти не можуть вирішити всіх питань щодо сурогатного материнства. Зважаючи на нагальну потребу в урегулюванні питань, які пов'язані із сурогатним материнством, як найбільш, ефективною репродуктивною технологією, доцільним вбачається прийняття окремого закону "Про сурогатне материнство", а також внесення відповідних доповнень до Цивільного та Сімейного кодексів України.

Література

1. Цивільний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – 44. – Ст. 356.
2. Свитнев К.Н. Суррогатное материнство: проблемы правового регулирования и правоприменения / К.Н.Свитнев // Правовые вопросы в здравоохранении. – 2011. – № 9. – С. 52 – 61.
3. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Ов'єдо, 4 квітня 1997 року // Збірка договорів Ради Європи. – К. : Парламентське видавництво. – 2000. – № 5. – Ст. 23.
4. Афанасьєва А. И. Суррогатное материнство / А. И.Афанасьєва // Семейное право. – 2009. – № 8. – С. 23.

УДК 342.7:347,342

Мельничук А.С.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Білоусов В.М.,

старший викладач кафедри цивільного права і процесу

ПРАВО ОСОБИ НА ОСВІТУ: ЦИВІЛЬНЕ ЧИ КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО?

Освіта – це один з найдавніших соціальних інститутів, який покликаний потребами суспільства відтворювати й передавати знання, умін-